

Црвена линија око Генералштаба

Црвена линија око Генералштаба

rs.politsturm.com

2025-11-12

5 мин. читања

Усвајање лекс специјалис о згради Генералштаба је очекивано изазвало бурну реакцију у јавности, укључујући ту и преусмеравање одређеног дела опозиционих протеста у “одбрану” Генералштаба. Хајде да видимо да ли, било покушај власти да уради нешто са том рушевином, било покушај опозиције да их спречи у томе, има неког смисла.

Оно што не може да се негира јесте да руина која стоји у центру града, сада већ преко двадесет и пет година, не служи ничему, осим као потенцијални извор опасности по пролазнике. Власт, повезана са домаћим и интернационалним капиталом, планира да тај простор искористи у комерцијалне сврхе. Опозиција, уједињена иза “стручне јавности”, захтева рестаурацију зграде и њено проглашење културним добром [1], са све перформативним и драматичним фарбањем црвене линије око Генералштаба, као да фарба може да заустави било шта.

“Град Београд мора да се развија у складу с јавним интересом, као одрживо и праведно место за живот са вредним културним идентитетом. Развој Београда није сервис за остваривање приватних интереса и увећање капитала са несагледивим штетним последицама по животну окружење, друштвену правду и културно-историјско наслеђе грађана Београда и Србије. Становници Београда имају право на свој град, право да остваре своје заједничке интересе и учествују у доношењу одлука о развоју места у којем живе,” наводи се у саопштењу САНУ.

Дакле, доза лепих жеља и неписмености какву само можемо да очекујемо од САНУ и такозване “стручне” јавности. Прво, сваки град, укључујући и Београд, може и мора да се развија искључиво у складу са производним односима и интересима владајуће класе и никако другачије. “Јавни интереси” као такви не постоје, зато што се јавност састоји од различитих класа које имају различите, и често опречне, интересе. Дакле не постоје “јавни”, “народни”, “свеопшти”, “универзални”, “друштвени” или какви год други заједнички интереси, већ искључиво интереси класа.

Неко ко је у стању да извади главу из песка и да сагледа објективну чињеницу да живимо у диктатури капитала, где су капиталисти владајућа класа, јако лако може да схвати да је сваки развој, па и развој Београда, управо само “сервис за остваривање приватних интереса и увећање капитала” и ништа друго. Тврдња да капиталистичка држава и њене институције могу да буду било шта осим тога је пуста бајка.

Позиција капиталиста и власти је, дакле, прилично јасна свакоме. Српски капиталисти, на њихову жалост, живе у држави која увози капитал. Немају суперпрофите од извоза капитала на друга тржишта чијим малим процентом могу да подмите локално становништво парковима, меморијалним комплексима и културним садржајима. Уместо тога, морају да се намирују, што од експлоатације локалног становништва и ресурса, што од паразитирања на увозу капитала из иностранства. У таквој позицији, они морају да искористе сваку прилику да привуку тај инострани капитал, а земљиште Генералштаба, са локацијом на којој се налази, је изузетна прилика.

Чији је интерес онда да се бори против комерцијализације овог простора? Свакако не интерес радничке класе. Просечан радник у капитализму нема ни

времена, ни средстава, а ни снаге, да се превише бави обилажењем културних добара и паркова. Док је у транзиту између свог дома и места експлоатације, опседнут бригадама о томе како ће да повеже крај са крајем и да нахрани породицу, раднику је небитно да ли пролази поред позоришта, цркве, парка, хотела, кладионице, музеја, паркинга или празне рушевине. Чак можемо да видимо како прилив капитала ствара радна места, што на грађевини, што у зградама које замене руину. Тако да можемо да кажемо да привремени, тржишни интереси радничке класе управо леже у комерцијализацији свега, а да не говоримо ту о дугорочним и истинским интересима радничке класе која може само да јача и да се развија и организује, што је дубљи продор капитала у друштво и већа монополизација.

Ако није ни радничка ни капиталистичка класа та која се буни против овога пројекта, ко је онда у питању? Па малограђанштина, наравно. Ситна буржоазија, та одумирућа класа, је та која се упорно бори против доминације крупног капитала под некаквим универзалистичким слоганима јавног интереса и вечите правде, а без борбе против самог капитализма, чији су примитивни стадијуми слободног тржишта били врхунац ове класе. Ово је класа која када прича о “друштвеној правди” мисли, у ствари, на имагинарну “тржишну правду”. Ово је класа која пати за прошлошћу па је онда рушење некакве старе и неупотребљиве зграде велики проблем.

Тврдње стручњака како “култура не може да буде део трговине” [2] у систему у коме је све део тржишта, могу само да илуструју како малограђанштина фундаментално не разуме свет у коме живи, ма колико једни другима лепили етикете “стручњака”. По њима је трговина у реду, али ограничена тако да се поклапа искључиво са њиховим интересима које проглашавају за интересе целог друштва. Они се не боре против трговине, само против трговине у корист великих капиталистичких монопола.

Није ли очигледно да су водећи гласови овог отпора управо архитекте, уметници, професори, академици и слични? Гласови оних који би имали велику корист од непрофитних пројеката рестаурације, прављења спомен паркова, културних комплекса и сличних простора који би њима донели директну материјалну добит, пошто би били ангажовани на тим пројектима, и чије би постојање само њима користило, као полигон за међусобно честитање и изливе интелектуализма. Радничка класа, од које се састоји велика већина друштва за које тврде да се боре, би наставила да пролази поред њихових игралишта са истом бригом о егзистенцији и без подизања главе.

Зграда Генералштаба заиста представља најбољи терен за идеолошке ексцесе малограђанштине. За класу заљубљену у симболику и онострано, а не материјално, Генералштаб ЈНА је савршен спој симбола. Представља и крах самоуправљачке државе, и губитништво српског империјализма из деведесетих, па тако и десна и лева ситна буржоазија могу да се споје у један социјал-шовинистички бућкуриш који се бави залудном одбраном једне рушевине. Лепа илустрација како се ситна буржоазија увек бори, како против капиталистичке садашњости, тако и против социјалистичке будућности, а зарад очувања неке прошлости која одавно не постоји, ако је икада и постојала. Шансе да у томе буду успешни имају таман онолико колико и црвена линија на асфалту може да заустави булдожер.

Да ли је онда зграда Генералштаба битна за комунисте и радничку класу? Осим као илустрација закона капитализма и погрешних ставова левичара и десничара међу малограђанима, не превише. Прилив капитала може само да привремено побољша тржишну ситуацију радника. Шта год да никне на месту Генералштаба, било то комерцијалне или културне природе, неће бити намењено за радничку употребу.

У том смислу је и одговор на то како се треба поставити према овој теми увек исти као и на свако друго питање у капитализму - радничко преузимање власти. Радници могу да обезбеде своје интересе искључиво као владајућа класа. Тек тада има смисла говорити о томе како културна добра постоје у интересу већине, пошто радници, исто као што тада сами организују производњу чији су им плодови на располагању, сами организују и своју културу у којој могу да уживају и за коју, са отклањањем капиталистичке експлоатације, тада имају простора у свом животу. До тог момента је потпуно небитно шта се гради и шта се руши под капитализмом. Све функционално што се наследи из тог система ће бити искоришћено, а оно што није ће лако да се замени нечим другим. Социјализам је више пута доказао да је у стању да изгради државу из пепела и да ниједан губитак није нешто кључно и незамењиво након увођења радничке власти.

За то преузимање власти је потребан јак раднички покрет са високом свешћу о свом историјском задатку и са својом авангардном партијом која ће се борити искључиво за интересе радничке класе у целини, а не за интересе других класа, под плаштом неких "општих интереса". Ми смо тај посао започели, придружите нам се!

[1] danas.rs - [SANU i više hiljada naučnih ustanova traže zaštitu Beogradskog sajma i zgrada Generalštaba](#)

[2] n1info.rs - [Konzervator i restaurator: Kultura ne može da bude deo trgovine, šta je sledeće - Dečani ili Studenica?](#)

Оригинални чланак